

6. Trh práce

Tempo růstu celkové zaměstnanosti výrazněji nepolevovalo. Práci mělo ve 2. čtvrtletí nejvíce lidí v historii samostatné ČR.

Svížný růst zaměstnanosti byl letos patrný i v EU, jakož i ve všech státech sousedících s ČR.

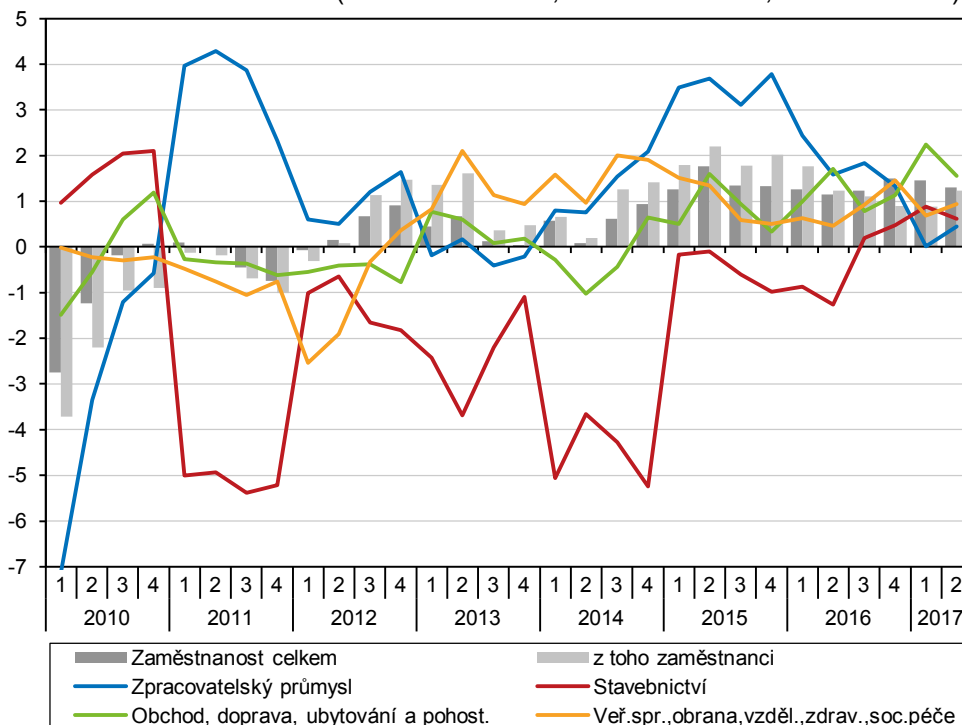
Těžiště tvorby nových pracovních míst se postupně přesunulo ze zpracovatelského průmyslu do sektoru služeb.

K meziročně vyšší zaměstnanosti přispívaly pátým čtvrtletím v řadě i sebezaměstnaní.

Více než čtyři roky trvajících hospodářský růst se plně promítal i do pracovního trhu. Tempo růstu celkové zaměstnanosti¹ nepolevovalo, meziročně se v 1. pololetí zvýšilo o 1,4 % (obdobným tempem jako za celý rok 2015 i 2016). Ve 2. čtvrtletí 2017 se počet pracovníků v ekonomice mezikvartálně navýšil o 0,4 %. Práci tak mělo 5,32 mil. lidí, nejvíce v historii samostatné ČR. Tempo růstu zaměstnanosti však nebylo v evropském kontextu nikterak ojedinělé. Počet pracovníků v EU se v 1. pololetí meziročně zvýšil o 1,5 %. Mírně vyšší tempa než ČR ale vykazovaly i všechny sousední státy (nejvíce Slovensko +2,2 %). Výrazně příznivější postavení v EU mělo Česko díky vysoké míře zaměstnanosti. Zasloužily se o zejména muži, jejichž míra zaměstnanosti dosahovala na počátku roku nejvyšší hodnoty mezi státy Unie. Ze všech osob ve věku 15–64 let jich ve 2. čtvrtletí 2017 pracovalo 73,3 %, meziročně o 1,6 p.b. více – bez větších rozdílů mezi pohlavími. V dlouhodobějším pohledu však rostla míra zaměstnanosti žen dynamičtěji než v případě mužů – částečně vlivem rychlejšího posouvání hranice důchodového věku.

K meziročnímu růstu celkové zaměstnanosti přispěli nejen zaměstnanci, ale i sebezaměstnaní, jejichž stavy se navyšovaly již páté čtvrtletí v řadě. Z pohledu odvětví platilo, že těžiště růstu zaměstnanosti se stále více posouvalo do služeb. Tato tendence byla patrná již v roce 2016. Slábnoucí růstová tempa zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu nenaznačují horší ekonomické vyhlídky tohoto odvětví, ale spíše vypovídají o sílících obtížích při hledání kvalifikovaných zaměstnanců. Nové pracovní pozice v terciárním sektoru vytvářely hlavně profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti, v nichž v 1. pololetí růst zaměstnanosti zrychlil na 5,1 % (z loňských 3,2 %). V podobném rozsahu přispělo k vyšší zaměstnanosti v celé ekonomice také váhově dominantní odvětví služeb – obchod, doprava, ubytování a pohostinství, kde pracovalo o 1,9 % lidí více. Přetrvávala dlouhodobá poptávka po pracovních v informačních a komunikačních činnostech, jejich počty se za posledních pět let navýšily o téměř 15 %. Naopak zaměstnanost v peněžnictví a pojišťovnictví se za stejné období významně nezměnila a proti první polovině roku 2016 dokonce o 1,3 % poklesla (hlavně vlivem úbytku sebezaměstnaných).

Graf č. 15 **Počet pracovníci ve vybraných odvětvích a celkový počet zaměstnanců** (dle národních účtů, sezónně očištěno, meziročně v %)

Zdroj: ČSÚ

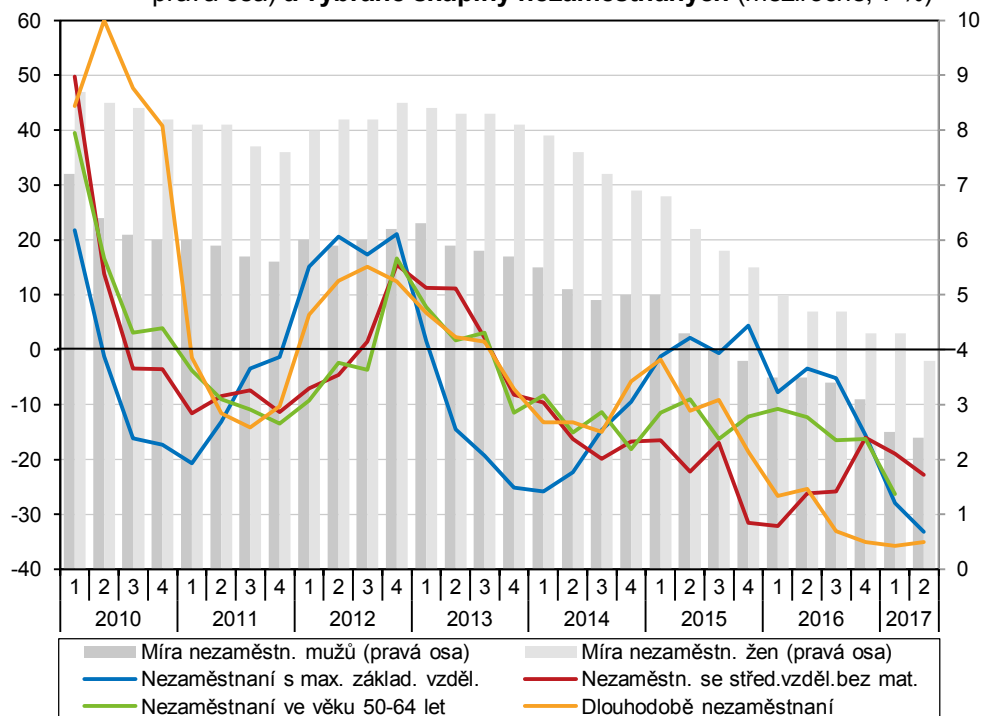
¹ Pokud není uvedeno jinak, jsou v této kapitole údaje o zaměstnanosti uvedeny v pojetí národních účtů v očištění o sezónní vlivy.

Vyšší počty podnikajících osob přispěly ke stabilizaci celkové zaměstnanosti ve stavebnictví.

Relativně střídmě se v 1. pololetí zvyšovala zaměstnanost v odvětvích s dominancí státu² (+0,8 % meziročně), tento stav však přetrvával již pátým rokem v řadě. Počet pracovníků ve stavebnictví přestal od poloviny roku 2016 klesat. Zasloužil se o to vyšší počet podnikajících osob. Naopak zaměstnanců ve stavebních podnicích nadále ubývalo (proti 1. pololetí 2009 jich bylo o 18 % méně). Počty podnikajících osob rostly při současné redukci stavů zaměstnanců také v primárním sektoru.

Graf č. 16 **Obecná míra nezaměstnanosti mužů a žen (v %, sezónně očištěno, pravá osa) a vybrané skupiny nezaměstnaných (meziročně, v %)**

Zdroj: ČSÚ

Obecná míra nezaměstnanosti nadále klesala na až nové absolutní minimum, volných pracovních míst přibýlo v rámci 1. pololetí nejvíce v historii ČR.

Na jedno pracovní místo připadalo nejméně uchazečů od poloviny 90. let. V téměř 30 % okresů převažovala nabídka míst nad počty uchazečů o práci.

Téměř tři čtvrtiny z meziročního přírůstku volných míst tvořily pozice s velmi nízkými nároky na kvalifikaci.

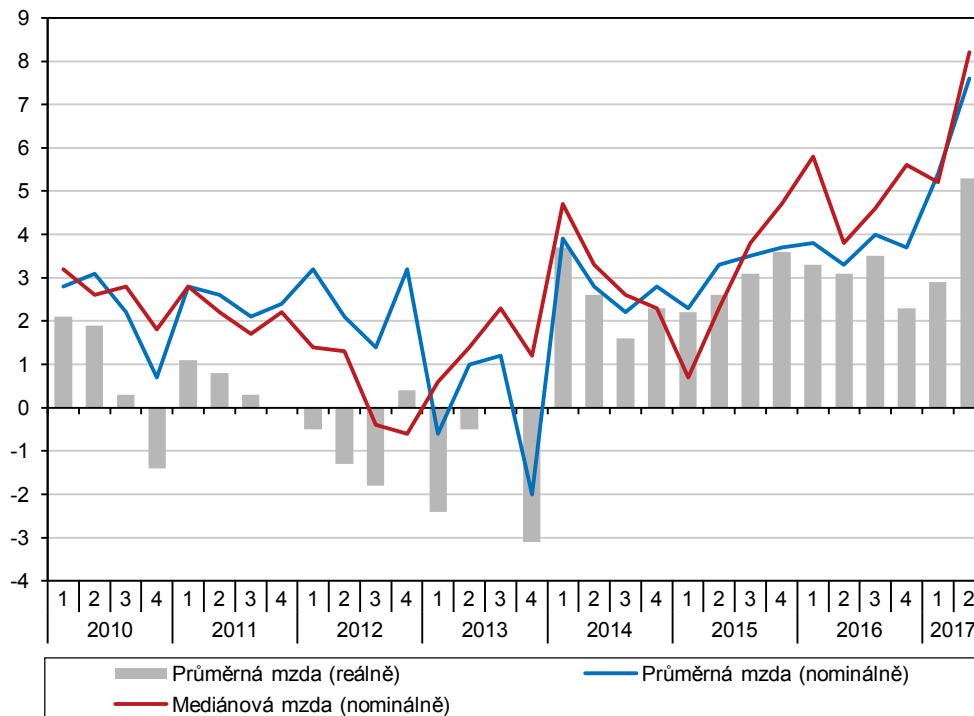
Obecná míra nezaměstnanosti od počátku roku nadále klesala a v červnu 2017 dosáhla dle sezónně očištěných údajů dosud rekordní hodnoty v historii ČR: 2,4 % (u mužů), resp. 3,5 % (u žen). Počet všech nezaměstnaných se meziročně snížil o téměř čtvrtinu a ve 2. čtvrtletí čílal 159 tis. osob. Tento pozitivní vývoj letos (podobě jako vloni) souvisel s redukcí počtu nezaměstnaných, kteří byli bez práce déle než rok. Oproti 2. čtvrtletí 2017 se jejich stavy o třetinu zmenšily (absolutně o 32 tis. osob). Míra nezaměstnanosti poklesla ve všech hlavních vzdělanostních skupinách. Podstatně se zlepšila situace sice v nepočtené, ale všeobecně znevýhodněné skupině osob s maximálně základním vzděláním³. Redukci nezaměstnanosti doprovázela neustále se rozšiřující nabídka neobsazených pracovních míst. Jejich počet v evidenci úřadů práce (ÚP) na počátku roku výrazně zrychlil. Letošní navýšení volných míst bylo v rámci prvních pololetí nejvyšší od doby sledování. Na konci června bylo v nabídce 183,5 tis. volných pozic. Na jedno volné místo tak připadalo 1,6 uchazeče, nejméně od poloviny 90. let. Šance na pracovní uplatnění se meziročně v průměru téměř zdvojnásobila. Ve více než čtvrtině okresů dokonce převažovala nabídka míst nad počtem registrovaných uchazečů o práci. Naopak více než tři uchazeči připadali na místo jen ve dvanácti okresech (a v krajích Ústeckém a Moravskoslezském). Téměř tři čtvrtiny z meziročního přírůstku míst (50 tis.) zahrnovaly práce s minimální kvalifikací (na které postačovalo základní vzdělání). Ty tvořily v červnu 2017 již mimě nadpoloviční podíl z celkové nabídky míst. Nadále platilo, že nejlépe se uplatňovali kvalifikovaní manuální pracovníci – řemeslníci a opraváři a montéři a osoby obsluhující stroje a zařízení – u kterých již docházelo k převisu nabídky míst nad poptávkou. Naopak pro uchazeče s vysokoškolským vzděláním bylo vhodných jen 9,1 tis. volných míst z nabídky ÚP. Počet těchto míst proti loňskému červnu vzrostl jen o 2,5 tis.

² Zahnuje odvětví: Veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče.

³ Míra nezaměstnanosti v této skupině ve 2. čtvrtletí 2017 činila 14,4 %, o rok dříve 21,4 %. Zastoupení osob s maximálně základním vzděláním mezi ekonomicky aktivními ve věku 15 – 64 let dosahovalo v ČR necelých 5 %. Jednalo se o druhý nejnižší podíl ze všech států EU.

Pokračující pokles nezaměstnanosti dále redukoval zdroje využitelné pracovní síly. Meziročně se snížil i počet neaktivních osob, které uváděly, že by chtěly pracovat, ale práci aktivně nehledaly (na 120 tis. osob ve 2. čtvrtletí)⁴. Podniky tak své potřeby dalších lidských zdrojů musely stále častěji řešit přetahováním stávajících zaměstnanců na pracovním trhu. To se muselo odrazit v častějším využití náborových příspěvků, pracovních benefitů, ale zejména růstem průměrných výdělků.

Graf č. 17 **Průměrná hrubá měsíční mzda a mzdový medián**
(na přepočtené počty zaměstnanců, meziročně v %)

Zdroj: ČSÚ

Meziroční růst průměrných nominálních mezd během první poloviny roku akceleroval a přiblížil se tempům z let 2007 – 2008.

Meziodvětvové rozdíly ve výši mezd se mírně snížily. Relativně nejrychleji rostly průměrné výdělků v odvětvích s dlouhodobě nejnižší úrovní mezd.

Navzdory sílící inflaci kupní síla mezd ve 2. čtvrtletí vzrostla nejvíce od počátku roku 2007.

Meziroční tempo růstu průměrných nominálních mezd během loňského roku kolísalo těsně pod 4 %. V následujících dvou čtvrtletích postupně akcelerovalo (až na 7,6 %⁵ ve 2. čtvrtletí 2017) a přiblížilo se tak dynamice obvyklé v letech 2007 a 2008. V úhrnu za celé pololetí se mzdy zvýšily o 6,5 % a rostly ve všech odvětvových sekcích. Ve váhově dominantním zpracovatelském průmyslu posílily o 7,1 %. I přes to zůstala výše mezd v tomto odvětví jen nepatrně nad úrovní národního hospodářství. Nejvyšší růst byl dosažen v relativně malých odvětvích s nízkou mzdovou úrovní – ubytování, stravování a pohostinství (+13,8 %) a administrativní podpůrné činnosti (+8,7 %). Vysoká růstová tempa v obou odvětvích reflektovala lednové navýšení minimální mzdy v ekonomice (z 9 900 na 11 000. korun). Pozice odvětví s nejvyšší úrovní mezd si i díky tradiční výplatě pololetních odměn udrželo peněžnictví a pojišťovnictví, proti loňskému 1. pololetí zde však mzdy rostly jen o 3,7 %⁶. Absolutně i relativně více si polepšili pracovníci v energetice a informačních a komunikačních činnostech. Objem vyplacených mezd byl v těchto odvětvích proti finančnímu sektoru více než dvojnásobný (především díky svižnému růstu zaměstnanosti). Mzdové tempo (+4,0 %) mírně zaostalo za růstem evidenčního počtu zaměstnanců také v profesních, vědeckých a technických činnostech. V odvětvích s dominancí státu se platy zvyšovaly nejvíce ve zdravotnictví a sociální péči (+7,5 %). I přes výrazné zrychlení tempa (z loňských +2,0 % na 5,1 %), zůstával i letos růst platů ve vzdělávání pod úrovní celé ekonomiky. Navzdory sílícímu růstu spotřebitelských cen se reálné mzdy v celé ekonomice v 1. pololetí navýšily o významných 4,1 %, ve 2. čtvrtletí dokonce o 5,3 % (nejvyšší meziroční tempo od 1. čtvrtletí 2007).

⁴ Většinou však šlo o osoby, které z různých důvodů do zaměstnání okamžitě nastoupit nemohly. Do dvou týdnů mohlo nastoupit do práce pouze 35 tis. osob. Podobně nízké počty byly naposledy vykázané v konjunkturním období minulé dekády.

⁵ Efekt mzdové akcelerace byl ještě umocněn skutečností, že ve 2. čtvrtletí 2017 bylo meziročně o čtyři pracovní dny méně. To se odrazilo v nižším počtu odpracovaných hodin (u zaměstnanců šlo dle údajů národních účtů o redukcii ve výši 2,8 %).

⁶ Šlo o jediný případ v rámci všech devatenácti odvětvových sekcí ekonomiky, kdy letošní meziroční růst průměrných mezd (+3,7 %) za obdobným tempem z 1. pololetí 2016 (+4,0 %) zaostal.

